

Metodika práce s magnetickou stavebnicí CUBLO u dětí s autismem (pas)

Často se mě rodiče mých malých klientů ptají, jaké hračky mají doma smysl. Co dítěti skutečně pomáhá, jak poznat, že nejde jen o chvilkovou zábavu, ale o něco, co může podpořit vývoj, řeč, pozornost nebo spolupráci. Těch otázek přibývá, a tak jsem se rozhodla na ně odpovídat trochu jinak – průběžně připravuji články a krátké metodiky, které ukazují, **jak konkrétní hračky a stavebnice využít k práci s dětmi.**

Nejde mi o recenze ani reklamu, ale o skutečné využití v praxi – jak daná pomůcka pomáhá, pro jaké děti je vhodná, na co si dát pozor a jak s ní pracovat, aby měla smysl. Vše, co v těchto článcích najdete, vychází z dlouholeté zkušenosti se speciálněpedagogickou a logopedickou praxí.

Současně vím, že když už si rodiče chtějí něco pořídit, potěší, když k tomu mohou mít i drobnou výhodu. Proto se snažím domlouvat **slevové kódy k vybraným hračkám a stavebnicím**, které osobně používám nebo doporučuji svým klientům. Díky tomu můžete pracovat doma s kvalitními pomůckami, které mají skutečný přínos – a zároveň vědět, jak s nimi pracovat smysluplně.

www.magicoland.eu

Slevový kód: logosik10

JAK PRACOVAT S MAGNETICKOU STAVEBNICÍ S DĚTMI S AUTISMEM

Metodická příručka pro rodiče, pedagogy a asistenty

Úvod

Děti s poruchou autistického spektra (PAS) mají jiný způsob zpracování informací i smyslových podnětů. Potřebují jasnou strukturu, předvídatelné prostředí a konkrétní činnosti, které dávají smysl. Pokud jsou vystaveny chaosu nebo příliš mnoha podnětům najednou, mohou reagovat neklidem, odmítáním nebo uzavřením se. Proto se při práci s nimi osvědčují pomůcky, které jsou logicky uspořádané, nabízejí okamžitou zpětnou vazbu a dítěti dávají jistotu, že rozumí tomu, co se děje.

Magnetická stavebnice CUBLO splňuje tyto zásady. Dílky se spojují na základě fyzikálního principu přitažlivosti magnetů. Když se přiblíží, spojí se. Když se otočí, odpudí se. Dítě okamžitě vidí výsledek svého jednání. Tento přirozený princip příčiny a následku pomáhá dětem s autismem lépe chápat svět kolem sebe, aniž by potřebovaly složitá vysvětlení. Zároveň je pro ně magnetický pohyb vizuálně přitažlivý, zvukově pravidelný a hmatově příjemný.

CUBLO se dá využít jako doplněk k terapeutickým přístupům, které už dítě navštěvuje, například k ABA terapii (aplikované behaviorální analýze), logopedii, ergoterapii nebo speciálněpedagogické péči. Nejde o náhradu terapie, ale o nástroj, který propojuje učení s přirozenou hrou.

Odborné studie o stavebnicích a konstrukčních hrách (např. výzkumy navazující na tzv. LEGO® therapy) prokázaly, že tento typ činnosti může zlepšit jemnou motoriku, schopnost napodobování, pozornost, prostorové vnímání i sociální interakci. Přestože přímo stavebnice CUBLO zatím nebyla samostatně zkoumána, princip jejího využití je z odborného hlediska shodný – jde o aktivitu s jasnými pravidly, vizuálně i hmatově podnětnou, s okamžitou odezvou.

Děti s autismem často vyhledávají předměty, které se chovají konzistentně. Nepotřebují být překvapovány, potřebují vědět, co se stane. CUBLO na tento princip přesně reaguje – magnety se vždy zachovají stejně, což dítěti poskytuje jistotu a možnost se učit skrze předvídatelný svět.

CÍL PRÁCE S CUBLEM

Cílem práce není postavit konkrétní model, ale rozvíjet dovednosti, které stavebnice přirozeně podporuje. Pomocí manipulace s magnetickými dílky může dítě:

- posílit jemnou motoriku a koordinaci oko–ruka
- zlepšovat schopnost pozornosti a soustředění
- procvičovat trpělivost a dokončení úkolu
- rozvíjet schopnost porozumět instrukci a reagovat na ni
- učit se napodobovat a spolupracovat
- zlepšovat zrakové a prostorové vnímání
- posilovat emoční stabilitu a zklidnění pomocí opakujících se pohybů

U mnoha dětí s PAS je právě pravidelnost a opakování cestou k učení. CUBLO nabízí možnost dělat věci stále stejně, ale přitom s malými obměnami – to pomáhá dítěti zvládat změnu v bezpečném rámci.

Vhodné prostředí a příprava

Pro práci s dětmi s autismem je důležité prostředí, ve kterém se cítí jistě. Hra s CUBLEM by měla probíhat v klidném koutku, kde nejsou rušivé zvuky, prudké světlo ani pohyb dalších lidí. Pokud se používá ve školce nebo ve třídě, je vhodné oddělit malý prostor na práci, třeba koberec nebo malý stůl, aby dítě vědělo, že tady se staví a nikde jinde.

Na začátku není vhodné používat všechny dílky. Příliš mnoho barev a tvarů by dítě mohlo rozptýlit nebo přetížit. Ideální je začít se šesti až osmi dílky a teprve podle zájmu jejich počet zvyšovat.

U dětí s PAS pomáhá, když mají jasně daný začátek a konec činnosti. Můžete to vyjádřit krátkou větou, například „Ted' si budeme chvíli hrát s magnety“ a po skončení říct „Ted' všechno uklidíme do krabičky“. Pro některé děti je užitečné mít i vizuální podporu – kartičku s obrázkem stavebnice pro začátek a kartičku s obrázkem krabičky pro konec.

Stejně důležitý jako průběh je i rituál úklidu. Když dítě vidí, že činnost má svůj jasný konec, snáze přechází na další aktivitu a necítí zmatek. Pokud reaguje citlivě na změny, pomůže, když se pořadí činností nemění – například vždy po stavebnici následuje svačina nebo jiná oblíbená rutina.

CUBLO lze využívat krátce i delší dobu podle schopnosti dítěte soustředit se. U některých dětí je vhodné začínat v minutách a postupně čas prodlužovat. Vždy je lepší skončit v okamžiku, kdy je dítě ještě spokojené, než čekat, až se začne nudit nebo odmítat spolupráci.

AKTIVITY

1. Seznamování s magnety

Nechte dítě, ať si CUBLO prozkoumá po svém. Položte před něj několik dílků a počkejte, co udělá. Některé děti si je hned vezmou do ruky, jiné je chtějí jen sledovat. To je v pořádku. Můžete pomalu ukázat, jak se dva dílky přitahují – bez tlaku, jen klidně. Magnetické spojování vytváří příjemný zvuk a odpor, který je pro mnoho dětí uklidňující. Dítě se učí, že věci se chovají předvídatelně, a získává jistotu, že má situaci pod kontrolou. Když ho to baví, nechte ho opakovat pohyb znovu a znovu. Opakování je pro dítě s PAS přirozený způsob učení a sebezpořádání.

2. Napodobování jednoduché akce

Jakmile dítě zvládne dílky spojovat, přejděte k napodobování. Vy uděláte jednoduchý pohyb a dítě se ho snaží zopakovat. Například postavíte věž ze tří dílků nebo spojíte dvě stejné barvy. Dítě sleduje, co děláte, a postupně se učí, že může dělat totéž. To je základ pro všechny další dovednosti – sledování druhého, oční kontakt, pochopení společného záměru. Pokud dítě nepochopí hned, ukažte to pomalu, s minimem slov. Každé malé přiblížení k napodobení chvalte, i když výsledek není stejný.

3. Stavíme věž

Věž je jedna z nejjednodušších a nejoblíbenějších aktivit. Dítě přikládá dílky na sebe a pozoruje, jak konstrukce roste. Tím rozvíjí trpělivost, jemnou motoriku a prostorovou představivost. Pokud se věž rozpadne, není to neúspěch – jde o součást učení. Dospělý může komentovat: „Spadla. Postavíme znovu.“ Tím dítě učí, že chyba není konec, ale výzva. Stavění věže také pomáhá dítěti vnímat výšku, pořadí a vztahy mezi předměty, což jsou základy logického myšlení.

4. Rozpojování a třídění podle barvy

Rozpojování kostek vyžaduje přesnější pohyby prstů, takže posiluje jemnou motoriku. Můžete dítěti říct: „Zkus to rozpojit.“ Pokud mu to nejde, ukažte, jak se kostky otáčejí. Poté je můžete společně třídít podle barvy. Pokud je dítě verbálně zdatnější, pojmenovává barvy, pokud ne, stačí ukazovat. Pro některé děti s PAS má třídění uklidňující efekt, protože barvy tvoří přehledný systém. Tímto cvičením se zároveň učí kategorizaci, což je důležité pro myšlení i jazyk.

5. Spojování na výzvu

Tady už dítě reaguje na jednoduché pokyny. Rodič nebo terapeut dává jasné, krátké instrukce – „Dej červenou k modré“, „Najdi dvě stejné“. Dítě spojuje podle slovní výzvy a zároveň se učí porozumět řeči. Nejde o test, ale o trénink poslušnosti a reakce. Pokyny by měly být jednoduché, vždy jen jeden krok. Po splnění dítě pochvalte a ukažte, že jste spokojení – úsměvem, gestem, krátkou větou: „Ano, to je ono.“ Dítě si spojuje řeč s činností, což je klíčové pro rozvoj porozumění.

6. Magnetické řetízky

Dítě spojuje kostky do dlouhého hada nebo řetězu. Může je klást na zem, na stůl nebo kolem sebe. Tahle činnost má uklidňující rytmus – magnety se opakovaně spojují, znějí stejně a dítě vidí, jak řetízek roste. Některé děti si při tom šeptají, počítají nebo jen sledují barvy. Nechte je. Právě tak se učí trpělivosti, pravidelnosti a soustředění. Pokud se řetízek rozpadne, nevadí – pomozte dítěti ho znovu spojit. Hlavní je, aby mělo pocit, že situaci zvládne a že rozpad není problém.

7. Most mezi dvěma věžemi

Postavte společně dvě malé věže a nabídněte dítěti, aby je propojilo jedním dílkem. Vznikne jednoduchý most. Tato aktivita učí dítě přemýšlet v prostoru – musí vnímat vzdálenost, stabilitu a směr. Dítě se učí plánovat, jak kostku umístit, aby spojila obě strany. Když se most rozpadne, není to neúspěch – jde o důležitou zkušenost, že věci je možné zkoušet a opravovat. Dospělý může nahlas popisovat, co se děje: „Most drží.“ nebo „Zkus to posunout blíž.“ Tím dítě slyší jazyk spojený s konkrétní situací a učí se nová slova přirozeně, ne nátlakem.

8. Postav podle obrázku

Připravte si jednoduché karty s obrázky staveb – třeba věž, dům, auto, most. Dítě má za úkol postavit to, co vidí na obrázku. Pokud ještě nemá dostatečné zkušenosti, můžete stavět společně. Cílem není dokonalost, ale schopnost porovnat obrázek a realitu. To podporuje vizuální vnímání, pozornost a přenášení informací z papíru do prostoru. Dítě se učí, že obrázek může být návod, který pomáhá pochopit, co má udělat – což je základ dovednosti, která se později využívá i ve škole.

9. Najdi chybu

Dospělý postaví malý model z CUBLA, ale udělá v něm drobnou „chybu“ – třeba zamění barvu, tvar nebo otočí kostku jinak. Dítě má zjistit, co je jinak. Tahle aktivita rozvíjí zrakovou pozornost, všímavost a schopnost porovnávat. Dítě se učí, že rozdíl neznamená problém, ale výzvu k přemýšlení. Pokud dítě chybu objeví, pochvalte ho konkrétně: „Všiml sis, že tahle barva tam neměla být, výborně!“ Tím posilujete jeho soustředění i pocit úspěchu.

10. Stavíme spolu

Tady už nejde jen o samotnou konstrukci, ale o vztah mezi dvěma lidmi. Dospělý a dítě se střídají – každý přidá jeden dílek. Je dobré říkat nahlas, kdo je na řadě: „Teď já. Teď ty.“ Dítě se tak učí čekat, respektovat pořadí a chápat, že spolupráce znamená sdílení. U dětí s PAS bývá právě střídání nejnáročnější, ale tato forma hry je bezpečná a přehledná. Navíc přináší společný výsledek – věž, kterou postavili oba. Tím dítě zažije pocit, že s někým něco vytvořilo, a to má silný vliv na jeho vnímání vztahů.

11. Magnetická věž na čas

Tahle činnost pomáhá dítěti soustředit se po určitou dobu a zároveň vnímat, že každá aktivita má začátek a konec. Můžete použít kuchyňský časovač, pískající vajíčko nebo krátkou písničku. Řekněte například: „Postavíme věž, dokud hraje písnička.“ Dítě se učí pracovat v čase a čekat na signál, že úkol skončil. Krátké trvání je výhodou – dítě zvládne soustředit se a prožít úspěch. Pokud věž spadne, nic se neděje, jednoduše řekněte: „Zkusíme to znovu, máme ještě chvíli.“ Tím posilujete vytrvalost, trpělivost i schopnost přijmout neúspěch bez stresu.

12. Tichá hra – poslouchej magnety

Dítě má za úkol vnímat jen zvuk magnetů. Může zavřít oči a poslouchat, jestli se kostky spojily nebo rozpojily. Zní to jednoduše, ale tahle hra posiluje sluchovou pozornost a učí dítě soustředit se na jeden konkrétní smyslový vjem. Pro děti, které bývají přetížené množstvím zvuků, je to velmi cenné – učí se filtrovat, co poslouchají. Hra navíc přirozeně zklidňuje, protože magnetický zvuk je rytmický a jemný. Pokud dítě hádá, co se právě stalo („Spojilo se?“), je to ideální – spontánně se zapojuje do komunikace.

13. Podle instrukce ABA

Tato aktivita vychází z principu aplikované behaviorální analýzy (ABA). Dospělý dává dítěti krátké, jasné pokyny a po každém splnění ho pochválí nebo odmění drobným úspěchem. Například řeknete: „Vezmi červenou kostku.“, dítě ji vezme a vy ihned reagujete: „Výborně, to je červená.“ Postupně přidáváte další krok: „Polož ji na modrou.“ Tak se dítě učí sledovat posloupnost a vnímat jazyk jako návod k činnosti. Tento princip pomáhá hlavně dětem, které potřebují jasnou strukturu a konkrétní pokyny. Odměnou nemusí být sladkost – stačí pochvala, úsměv, nálepka nebo možnost postavit ještě jeden dílek navíc.

14. Hledání dvojice

Dospělý schová dvě stejné kostky – třeba dvě zelené – pod látku nebo za knížku. Dítě je hledá, a když najde, spojí je k sobě. Můžete schovávat vždy jiné barvy nebo tvary, podle schopnosti dítěte. Tato hra rozvíjí paměť, trpělivost a všímavost. Dítě se učí čekat, hledat, porovnávat a dokončit úkol. Mnoha dětem s PAS vyhovuje, že úkol má jednoznačný výsledek – našel nebo nenašel. To jim dává jistotu a pocit kontroly.

15. Stavíme příběh

Když už dítě CUBLO dobře zná, můžete z něj začít vytvářet malé příběhy. Společně postavíte třeba dům, garáž nebo most a do stavby zapojíte i figurku nebo zvířátko. Příběh může být velmi jednoduchý – „Auto jede domů“, „Most se zvedá“, „Dům má tři okna“. Dítě se učí chápat souvislosti, rozvíjí představivost a začíná používat řeč v přirozeném kontextu. Pro některé děti je tato fáze první krok ke hře „na něco“ – přechod od prosté manipulace ke skutečné symbolické hře. Pokud dítě zatím nemluví, může ukazovat nebo pohybem naznačovat, co se děje. Dospělý doplňuje slovy, aby si dítě mohlo propojit děj s jazykem.

16. Dvě ruce – spolupráce

Dítě drží v každé ruce jeden dílek a učí se je spojit dohromady. Na první pohled jednoduchý úkol, ale z hlediska vývoje je mimořádně důležitý. Dítě musí zapojit obě ruce zároveň, zkoordinovat pohyb a sílu. To posiluje tzv. bilaterální koordinaci, která je základem pro psaní, oblékání nebo práci s přiborem. U některých dětí je dobré začít většími dílky a postupně přejít na menší. Dospělý může říct: „Jedna ruka drží, druhá přibližuje.“ Dítě vidí, slyší a cítí, že obě ruce spolupracují. Po několika pokusech to zvládne automaticky – a to je velký pokrok.

17. Přenes magnet

Úkol je jednoduchý: dítě má přenést spojené kostky z jednoho místa na druhé, aniž by se rozpadly. Může to být ze stolu do krabičky nebo z koberce na poličku. Cílem je kontrolovat pohyb, přizpůsobit sílu a udržet pozornost. Pokud se věž rozpadne, nevadí – postaví se znovu. Dítě si uvědomuje, že neúspěch je jen dočasný. Hra rozvíjí přesnost, trpělivost a uvědomování si vlastního těla v prostoru. Pro některé děti je to i ideální zklidňující aktivita, protože rytmus chůze a přenášení kostek působí stabilizačně.

18. Uklízíme podle pravidla

Na konci každé hry by mělo následovat uklízení – ale ne jako povinnost, spíš jako součást struktury. Dítě se učí, že činnost má svůj konec. Uklízení může být i hrou: kostky se vrací do krabičky podle barvy, tvaru nebo pořadí, v jakém byly použity. Dospělý říká: „Nejdřív dáme všechny modré. Teď žluté.“ Dítě má jasný cíl, ví, kolik kroků zbývá, a může pozorovat, že práce ubývá. Tím se učí plánovat, dokončit úkol a zpracovat přechod mezi aktivitami – což bývá pro děti s PAS obtížné.

19. Magnetický rytmus

Dítě přikládá a odpojuje kostky v pravidelném tempu, třeba podle tleskání, písničky nebo metronomu. Rytmus pomáhá dítěti zklidnit se a zaměřit pozornost. Když ví, že každý zvuk znamená akci, začne přirozeně vnímat čas a sekvence. Tato aktivita je velmi přínosná i pro rozvoj řeči, protože rytmus a tempo jsou součástí mluvního projevu. Dítě se učí naslouchat, čekat na signál a reagovat, což posiluje jeho schopnost reagovat i v běžné komunikaci.

20. Stavění ve dvojici

Tato aktivita rozvíjí sociální dovednosti. Dvě děti mají společný úkol – postavit jeden objekt. Každé z nich má svou barvu nebo tvar. Musí se domluvit, kdo kam kostku dá, a počkat, až je řada na druhém. Dospělý do hry vstupuje jen tehdy, když je potřeba situaci uklidnit nebo vést komunikaci. Pro děti s autismem je spolupráce obtížná, protože vyžaduje vnímání druhého a schopnost přizpůsobit se. Tady se to učí v klidném, přehledném prostředí, kde výsledek vidí před sebou. Vznikne společná stavba, na kterou mohou být oba hrdí. Pocit, že „to jsme udělali spolu“, má obrovskou hodnotu pro sebevědomí a sociální vnímání.